

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3378/2018. (XII. 5.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.II.37.649/2014/7. számú ítélete, valamint a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 4.K.27.295/2013/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] A Magyarországi Evangéliumi Testvérközösség (a továbbiakban: indítványozó) alkotmányjogi panasz indítványt nyújtott be a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon (a továbbiakban: közigazgatási bíróság), amelyben a Kúria Kfv.II.37.649/2014/7. számú ítéletének megsemmisítését kérte a közigazgatási bíróság 4.K.27.295/2013/10. számú ítéletére kiterjedően.
- [2] Az indítványozó 2012. előtt nyilvántartásba vett egyházként működött. Az indítványozó a 6/2013. (III. 1.) AB határozat (a továbbiakban: Abh.) közzététele után kérelmet terjesztett elő az általa fenntartott idők otthona működési engedélyében az „egyházi fenntartó” fenntartói típus visszaállítása és az intézmény által nyújtott házi segítségnyújtás finanszírozási rendszerbe történő befogadása érdekében. Érvelése szerint egyházi jogállását az Abh. indokolásának [215] bekezdése alapján nem veszítette el, ezért az általa nyújtott szociális ellátásokat az egyházi fenntartókra vonatkozó szabályok szerint kell a finanszírozási rendszerbe befogadni. Az indítványozó kérelmét a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 4. § m) pont mb) alpontjának alkalmazásával mind az elsőfokú, mind a másodfokú hatóság elutasította, majd a jogerős hatósági döntéssel szemben előterjesztett felülvizsgálati kérelmet a közigazgatási bíróság is elutasította, mert az indítványozó nem szerepelt a miniszter által vezetett egyházi nyilvántartásban. A Kúria a felülvizsgálati eljárás során az ítéletet hatályában fenntartotta.
- [3] Az Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét az indítványozó abban látja, hogy az Abh. mindenkire nézve kötelezően, az Alaptörvény VII. cikkének és XV. cikkének sérelme alapján kiszabott jogkövetkezményekkel összefüggésben mondta ki, hogy az indítványozó egyházi jogállását nem veszítette el, ezért az a hatósági vagy bírósági eljárás, amelyben – az Abh. ellenére – az indítványozó egyházi jogállását nem ismerik el, sérti az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseit, mert a jogértelmezést az Alaptörvénnyel összhangban kellene végezniük. Ez más, egyházi jogállással szintén rendelkező, és a tárgybeli eljárásokban egyházi fenntartóként elismert egyházakhoz képest hátrányosan megkülönbözteti; a megkülönböztetés vallási közösségként érinti, tehát eredményét tekintve vallási szempontú, és nincs alkotmányos indoka.
- [4] A felperes hivatkozott az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) a *Magyar Keresztény Mennonita Egyház és társai kontra Magyarország* ügyben (70945/11, 23611/12, 26998/12, 41150/12, 41155/12, 41463/12, 41553/12, 54977/12 és 56581/12) 2014. április 8-án hozott ítéletére is, amelyben az indítványozó vonatkozásában is megállapította az Egyezmény által védett egyesülés szabadságának (11. cikk) sérelmét a vallásszabadsághoz való joggal (9. cikk) összefüggésben az egyházi státusz megvonása miatt. Érvelése szerint – a 36/2013.

(XII. 5.) AB határozattal összhangban – az Alkotmánybíróság által nyújtott jogvédelem szintje nem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi (jellemzően az EJEB által kibontott) jogvédelem szintje. Az Abh. mellett ebből is következik véleménye szerint, hogy az Alaptörvény VII. cikkét is sérti az a bírósági döntés, amely az indítványozótól az egyházi jogállás elismerését megtagadja [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont].

II.

[5] Az Alaptörvény indítványban hivatkozott rendelkezéseinek a támadott bírósági ítéletek meghozatalakor és jelenleg is hatályos szövege:

„VII. cikk (1) Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.

(2) Az azonos hitelveket követők vallásuk gyakorlása céljából sarkalatos törvényben meghatározott szervezeti formában működő vallási közösséget hozhatnak létre.

(3) Az állam és a vallási közösségek különváltan működnek. A vallási közösségek önállóak.

(4) Az állam és a vallási közösségek a közösségi célok elérése érdekében együttműködhetnek. Az együttműködésről a vallási közösség kérelme alapján az Országgyűlés dönt. Az együttműködésben részt vevő vallási közösségek bevett egyházként működnek. A bevett egyházaknak a közösségi célok elérését szolgáló feladatokban való részvételükre tekintettel az állam sajátos jogosultságokat biztosít.

(5) A vallási közösségekre vonatkozó közös szabályokat, valamint az együttműködés feltételeit, a bevett egyházakat és a rájuk vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

III.

[6] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.

[7] A vizsgálat során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány határozott kérelmet tartalmaz és megfelel a törvényben előírt alaki és tartalmi követelményeknek [Abtv. 52. § (1b) bekezdés, (5)–(6) bekezdés].

[8] Az indítványozónak 2015. március 30-én kézbesített ítélet elleni alkotmányjogi panasz 2015. május 18-én, a törvényi határidőn belül érkezett be az ügyben eljáró bíróságra. A támadott bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság még nem döntött. Az indítványozó az Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmére is hivatkozik; a sérelem az ügy érdemében hozott döntés folytán következett be vele szemben; a bírósági eljárásban felperes volt, ezért érintettnek minősül. Az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette.

[9] Az indítványozó által állított alaptörvény-ellenesség a bírói döntést érdemben befolyásolta, ugyanis az abban kifejezetten vizsgált fő kérdés az volt, hogy az indítványozó egyházi fenntartónak minősül-e vagy sem. Az Alkotmánybíróságnak azt kell megvizsgálnia, hogy a bíróságnak az Sztv. alkalmazott rendelkezését volt-e lehetősége és az Alaptörvényből következően kötelessége az indítványban kifejtettek szerint értelmeznie (Abtv. 29. §).

[10] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt befogadta.

IV.

- [11] Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [12] Az indítványozó azt sérelmezte, hogy az Sztv. 4. § *m)* pont *mb)* alpontjának, alkalmazása során – az Abh. ellenére – nem minősítették egyházi fenntartónak.
- [13] Az indítványozó által hivatkozott Abh.-ban az Alkotmánybíróság megállapította: „Azok az egyházak, amelyek elismerését az Országgyűlés a 8/2012. (II. 29.) OGY határozatban [a továbbiakban: OGYh.] elutasította, az a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény [a továbbiakban: Ehtv.] alaptörvény-ellenes 14. § (3)–(5) bekezdése, valamint 34. § (2) és (4) bekezdése alkalmazása (hatályosulása) folytán szenvedtek jogsérelmet; ezért az Alkotmánybíróság az Ehtv. 14. § (3)–(5) bekezdését a hatálybalépésükre, 2012. január 1-jére visszaható hatállyal megsemmisíti. [...] mivel az Alkotmánybíróság a jelen esetben az Abtv. 45. § (4) bekezdés alapján az alaptörvény-ellenes rendelkezések megsemmisítését, illetve alkalmazhatatlanságát a főszabálytól eltérően, visszaható hatállyal mondta ki, a rendelkezések alapján elfogadott OGYh.-hoz és az Ehtv. közvetlenül hatályosult 34. § (4) bekezdéséhez joghatás nem fűződhet, azok alapján az OGYh. mellékletében megjelölt egyházak egyházi jogállásukat nem veszítették el, vallási egyesületté történő átalakulásuk nem kényszeríthető ki” (Indokolás [215]).
- [14] Az Sztv. 4. § *m)* pont *mb)* alpontjának a közigazgatási bíróság által alkalmazott – az alapügy megindulásakor, 2013. március 8-án – hatályos szövege szerint „a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény szerinti nyilvántartásba vett egyház, illetve annak belső egyházi jogi személye (a továbbiakban együtt: egyházi fenntartó), nem minősül egyházi fenntartónak az a jogi személy, amely más típusú szervezetként jogalanyisággal rendelkezik, így különösen a civil szervezet, annak alapszabályban jogi személlyé nyilvánított szervezeti egysége, az alapítvány, annak alapító okiratban jogi személlyé nyilvánított szervezeti egysége, a gazdasági társaság”.
- [15] A közigazgatási bíróság ítélete megállapította, hogy az Abh. alapján az indítványozó „egyházi jogállását visszanyerte”, ugyanakkor „az [Abh.] az egyházi fenntartó [Sztv.] szerinti fogalmát nem érintette, mert az egyházi fenntartói minőséghez továbbra sem akármilyen egyházi jogállás, hanem kizárólag az Országgyűlés által elismert közjogi jogalanyiság fennállása szükséges”. A közigazgatási bíróság szerint „a felperes egyházi fenntartói minősége mindaddig nem állítható vissza az intézmény működési engedélyében, ameddig az egyházkénti elismerésre irányuló eljárás eredményeként bevett egyházként a miniszteri nyilvántartásba nem nyer felvételt” (lásd a közigazgatási bíróság ítélete 4–5. oldal)
- [16] A Kúria ítélete a közigazgatási bíróság ítéletét hatályában fenntartotta. Az ítélet szerint „[a] működési engedély módosítása iránti kérelem elbírálása során a hatóságnak az eljárásra előírt feltételek teljesítését kellett vizsgálnia. A határozathozatal után bekövetkező körülményeket, a Pp. 339/A. §-a folytán a bíróság nem vehet figyelembe, ezért egy másik nemperes eljárásban hozott végzéssel történő egyházkénti elismerésnek az ügyben nem volt jelentősége”. A Kúria megállapította, hogy a felperes kérelmének elbírálása során hatályos és alkalmazandó volt az Sztv. 4. § *m)* pont *mb)* alpontja, „ezt a rendelkezést sem a hatóság, sem a bíróság nem hagyhatta figyelmen kívül. A működési engedély módosításához szükséges egyházi fenntartói minőséget tanúsító hatósági bizonyítvány nem került csatolásra, ezért a kérelem jogszerűen került elutasításra” (lásd a Kúria ítélete 4. oldal).
- [17] Az Alkotmánybíróság az Sztv. 4. § *m)* pont *mb)* alpontjának az értelmezésével már a 36/2017. (XII. 29.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh2.) és a 3266/2018. (VII. 20.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh3.) is foglalkozott hasonló tárgyú bírósági ítéletek alkotmányossági felülvizsgálata során.
- [18] A Kúriának az Abh2.-ben vizsgált ítélete megállapította, hogy az Sztv. szerinti egyházi fenntartói minőség nem az egyházi jogálláson alapult, hanem kizárólagosan az Ehtv. szerinti nyilvántartásba vétel tényén (Indokolás [41]–[44]).
- [19] Az Alkotmánybíróság a fenti értelmezés Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatakor a következő megállapításokat tette. Az Sztv. a fogalom meghatározása keretében „a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló törvény szerinti nyilvántartásba vett egyház”-ra utal. A rendelkezést az Ehtv. 40. §-a iktatta be 2012. január 1-jével az Sztv.-be, és szó szerint az Ehtv. címét („a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról”) magába foglaló rugalmas hivatkozást tartalmaz [ezzel szemben az 1990. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ltv.) címe „a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról” szól]. Tartalmilag tehát az „[Ehtv.] szerinti nyilvántartásba vett egyház” kifejezést kell értelmezni. Bár az Ehtv. több helyen továbbhivatkozik az Ltv. alapján vezetett nyilvántartásra is [vö. 14. § (2) bekezdés c) pont, 35. § (4) bekezdés, 36. § (1) be-

kezdés] az „[Ehtv.] szerinti nyilvántartás” közvetlenül és elsődlegesen az Ehtv. 16–18. §-ában szabályozott, az egyházak és a belső egyházi jogi személyek adatait tartalmazó nyilvántartásra utal, amelyet a miniszter vezet. Az Sztv.-beli fogalom tehát az egyházi fenntartói minőséget kifejezetten egy formális, nyilvántartási szemponthoz köti. Az Alaptörvény 28. cikkére figyelemmel adott esetben az önmagában vett textuális értelmezéshez képest eltérő értelmezés is elvárható lehet alkotmányosan, de az Abh.-nak az indítványozó által hivatkozott része nem az egyházi fenntartó Sztv.-beli fogalmával, hanem az Ehtv. szerinti nyilvántartás vezetésével kapcsolatban tett megállapításokat: „Mivel az Alkotmánybíróság jelen határozatának következtében nem maradt hatályban az Ehtv.-ben olyan szabály, amely a miniszter általi nyilvántartásba vételt kizárólagosan az egyház Országgyűlés általi elismeréséhez (illetve az Ehtv. Mellékletének módosításához) kötné, nincs törvényi akadály annak, hogy az OGYh.-ban elutasított, de a jelen határozat visszamenőleges hatályú rendelkezése értelmében az egyházi jogállásuktól meg nem fosztott vallási közösségek az Ehtv. 17–18. §-ának megfelelően adataikat bejelentik a miniszternek és az nyilvántartásba vegye őket” (Abh., Indokolás [215], Abh2., Indokolás [45]).

[20] A fenti megállapítások az Alkotmánybíróság szerint a jelen ügyben is irányadóak.

[21] Az indítványozó szerint az Alaptörvény VII. cikkével összefüggésben a XV. cikk sérelme a vele összehasonlítható helyzetben lévő, közfeladatokat az államtól átvállaló, kiegészítő egyházi normatívában részesülő egyházakkal szembeni hátrányos megkülönböztetés miatt valósul meg.

[22] A jelen alkotmányjogi panasz eljárás alapját képező hatósági eljárás megindulásakor – 2012. január 1-től 2013. március 31-ig, az Alaptörvény negyedik módosításának hatályba lépéséig – az Alaptörvény VII. cikke még nem különböztetett meg többféle típusú egyházat, vallási szervezetet, hanem egységesen „egyházakról” rendelkezett, amely jogállás megszerzését nem kötötte sarkalatos törvénybe foglaláshoz: „(2) Az állam és az egyházak különváltan működnek. Az egyházak önállóak. Az állam a közösségi célok érdekében együttműködik az egyházakkal.”

[23] Az Abh. következtében – annak közzététele napján, 2013. március 1-jén – az OGYh. mellékletében megjelölt egyházak 2012. március 1-re visszamenőlegesen visszanyerték egyházi jogállásukat (Abh., Indokolás [215]). Az Abh. a vallásszabadsághoz való jog és a hátrányos megkülönböztetés tilalmának sérelmét azon az alapon mondta ki, hogy az OGYh. mellékletében megjelölt egyházak indokolás nélkül kerültek kedvezőtlenebb helyzetbe, mint az Ehtv. mellékletében elismert egyházak. Összességében tehát a 2012. január 1-től 2013. március 31-ig terjedő időszakban az OGYh. mellékletében megjelölt egyházak – az Ehtv. mellékletében elismert egyházakhoz hasonlóan – az Alaptörvény akkor hatályos rendelkezése szerinti egyháznak minősültek, azonban Sztv.-beli fogalom-meghatározás miatt egyházi fenntartó minősítésben nem osztozhattak, ami az VII. cikk (2) bekezdése szerinti közösségi célok érdekében történő együttműködés szempontjából az érintett egyházakat hátrányosan megkülönböztette (Abh3., Indokolás [32]–[33]).

[24] A közigazgatási bíróság az indítványozó ügyében 2014. február 5-én, a Kúria pedig 2015. február 25-én hozott ítéletet. Eddigre hatályba lépett az Alaptörvény negyedik módosítása, amely már sarkalatos törvényi elismeréshez kötötte az egyházi státuszt: „(2) Az Országgyűlés sarkalatos törvényben egyházként ismerhet el egyes vallási tevékenységet végző szervezeteket, amelyekkel az állam a közösségi célok érdekében együttműködik. Az egyházak elismerésére vonatkozó sarkalatos törvényi rendelkezésekkel szemben alkotmányjogi panasznak van helye.” Majd pedig – 2013. október 1-jén – hatályba lépett az Alaptörvény ötödik módosítása is, amely a sarkalatos törvényben elismert egyházakat bevett egyházzá nevezte át: „(4) [...] Az együttműködésben részt vevő vallási közösségek bevett egyházként működnek.” „(5) [...] a bevett egyházakat [...] sarkalatos törvény határozza meg.” Az Alaptörvény 28. cikkének előírása, amely szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik, a bíróságot a döntése meghozatalakor hatályos alaptörvényi rendelkezések figyelembevételére kötelezi. A közigazgatási bíróság ítélete meghozatalának időpontjára az Alaptörvény módosításai miatt az OGYh. mellékletében megjelölt és az Ehtv. mellékletében elismert egyházak homogén csoportja már nem állt fenn abban a tekintetben, amelyben az Abh. meghozatalakor még fennállt (vö. Abh3., Indokolás [34]).

[25] Az Alkotmánybíróság a 3310/2018. (X. 16.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh4.) is rámutatott, hogy „az Alkotmánybíróság önmagában a határozatával való ellentét miatt nem semmisíthet meg bírói döntést, csak ha a bírói döntés egyben az Alaptörvényt is sérti. Minthogy az Alaptörvény normatartalma az Alkotmánybíróság kötelező határozatába foglalt alaptörvény-értelmezésben konkretizálódik, a két feltétel (az alkotmánybírósági határozatba ütközés és az alaptörvény-ellenesség) jellemzően egybeesik. Ha azonban az Alkotmánybíróság határozatának meghozatalát követően az Alaptörvény releváns rendelkezése módosul, akkor a bírói

döntés megsemmisítésére nem kerülhet sor automatikusan a korábbi határozattal való ellentét alapján, hanem figyelembe kell venni az Alaptörvény változását is” (Abh4., Indokolás [59]).

- [26] Az indítványozó ugyanakkor nem adott elő az Alaptörvény módosult rendelkezéseire vonatkozó érvelést, hanem hátrányos megkülönböztetését kizárólag az Abh.-ban foglaltakra hivatkozással állította, tehát – az előbbiekben kifejtettek tekintetével – nem jelölt meg olyan megalapozott alkotmányos indokot, amely alapján a Kúriának, illetve a közigazgatási bíróságnak a Sztv. 4. § *m)* pont *mb)* alpontját az ítéletbe foglaltaktól eltérően lehetett és kellett volna értelmeznie. Ez alapján az Alkotmánybíróság a vizsgált bírói jogértelmezésnek az Alaptörvény VII. cikkével és ezzel összefüggésben a XV. cikkével való ellentétét nem látta megállapíthatónak, ezért a támadott ítéletek alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.
- [27] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az Abh4.-ben mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet állapított meg annak következtében, hogy a jogalkotó nem szabályozta az Ehtv. 33. § (1) bekezdése szerint indult eljárásban a kezdeményező vallási szervezet jogállását az eljárás lezárásáig. Ez a megállapítás is arra mutat, hogy az indítványozó – és az Lvt. alapján korábban egyházként nyilvántartott, az indítványozóhoz hasonló helyzetben lévő más vallási szervezetek – jogállásával összefüggő sérelmek orvoslása nem minden esetben oldható meg jogalkalmazói szinten. A mulasztást kiküszöbölő törvényhozás során az Országgyűlés feladata lesz, hogy az érintett szervezetek jogállását általánosságban és az ágazati törvényekre is kiterjedően olyan módon rendezze, hogy ne kerüljenek indokolatlanul hátrányos helyzetbe (lásd Abh4., Indokolás [74]).

Budapest, 2018. november 27.

Dr. Szívós Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1632/2015.

